

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Regionų patrauklumas: iššūkių ir galimybių

Roma Žakaitienė

Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorė

Lietuvos mokslų akademija | 2022 m. balandžio 29 d.

Patrauklūs regionai

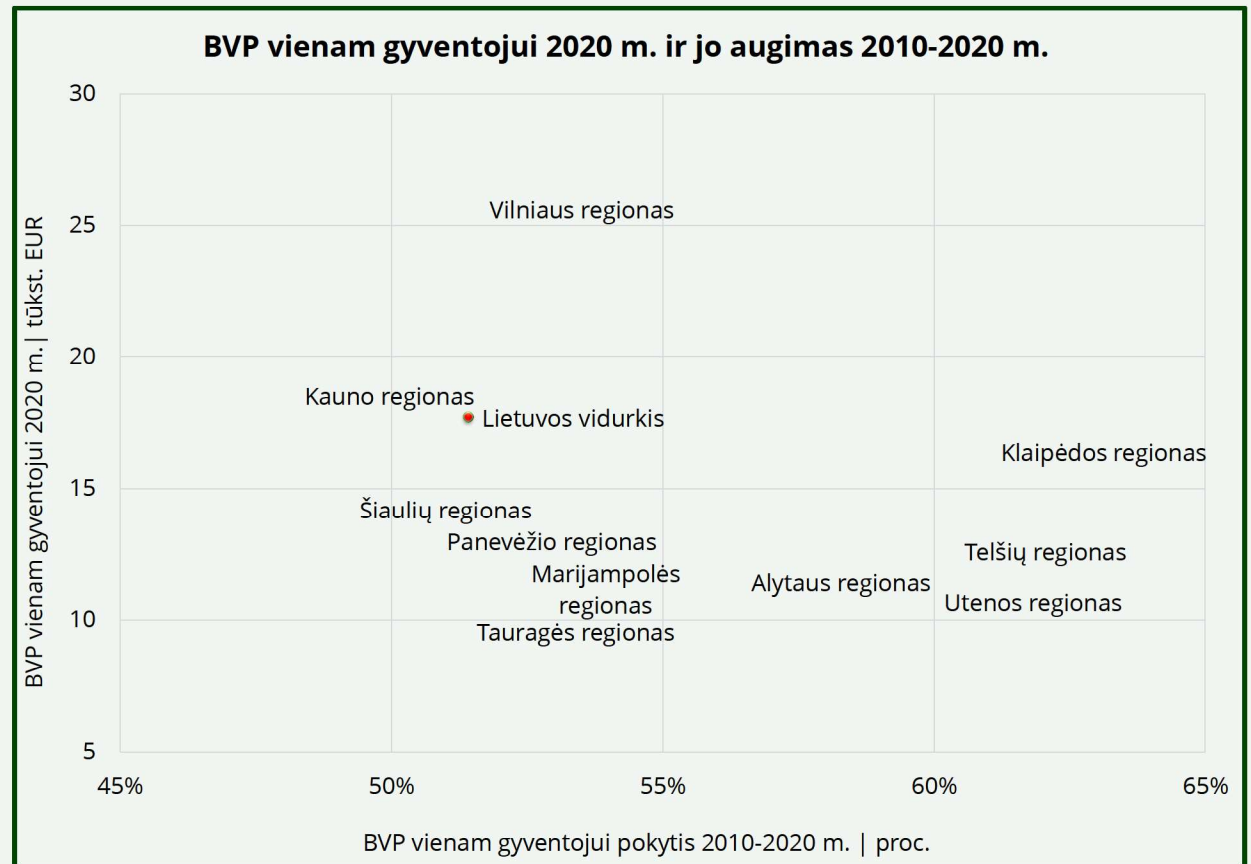
1. KOKYBIŠKOS VIEŠOSIOS PASLAUGOS

2. IŠVYSTYTA VIEŠOJI INFRASTRUKTŪRA

3. INVESTICIJOS, DARBO VIETOS

NETOLYGUS REGIONŲ EKONOMINIS AUGIMAS

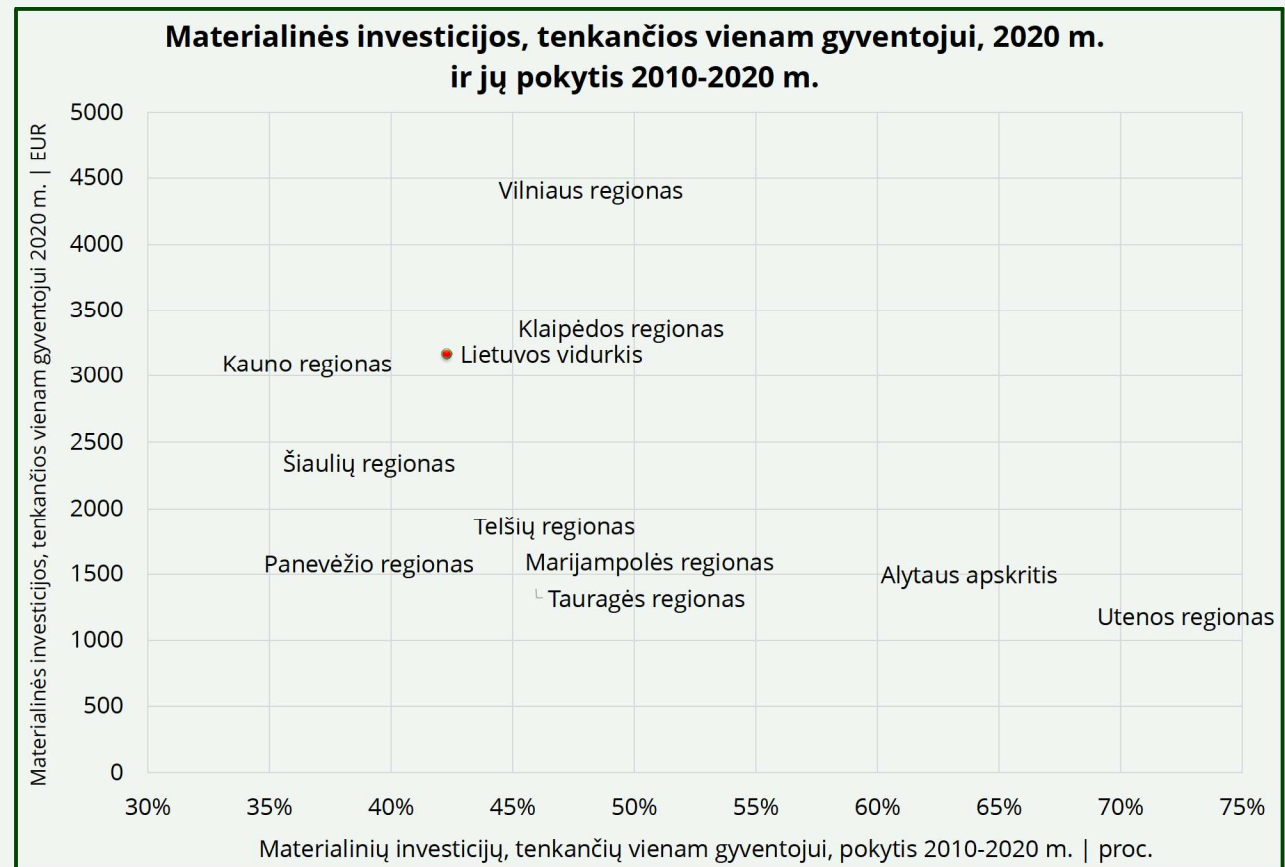
- Iki šiol **nepakankamai išvystytas regionų ekonominis potencialas.**
- Nemažėjant ekonominiams atotrūkiams tarp regionų, **nemažėja gyventojų pajamų nelygybė, socialinė atskirtis.**
- Didelė ekonominė nelygybė ir tolesnės plėtros kliūtys sietinos su **investicijų stoka.**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

INVESTICIJŲ TRŪKUMAS STABDO REGIONINĘ PLĖTRĄ

- Žemas investicijų lygis mažina regiono socialinį ir ekonominį patrauklumą.
- **Investicijų pritraukimas ir verslo aplinkos gerinimas – pagrindinis iššūkis centrinei ir vietos valdžiai**, siekiant gerinti regionų ekonominį gyvybingumą ir taip mažinti regioninę atskirtį.

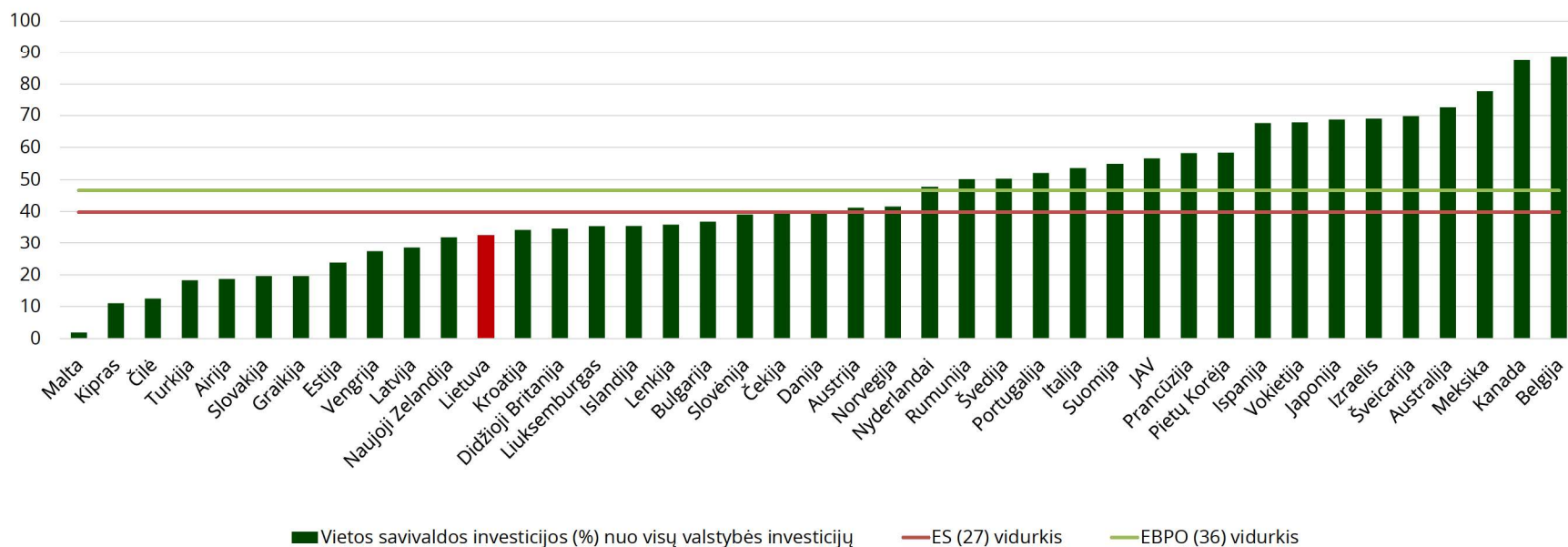

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

VIEŠŪJŲ INVESTICIJŲ TRŪKUMAS LEMIA LETĖSNĮ GYVENIMO KOKYBĖS AUGIMĄ SAVIVALDYBĖSE

SAVIVALDYBIŲ VIEŠŪJŲ INVESTICIJŲ LYGIS LIETUVOJE, ES IR EBPO ŠALYSE

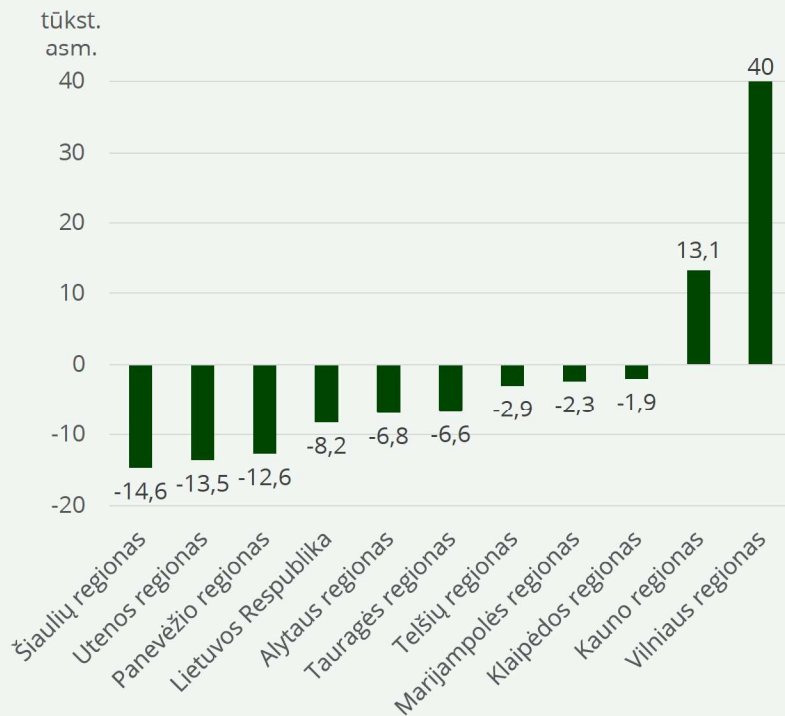
Vietos valdžios investicijos (%) nuo visų valstybės investicijų

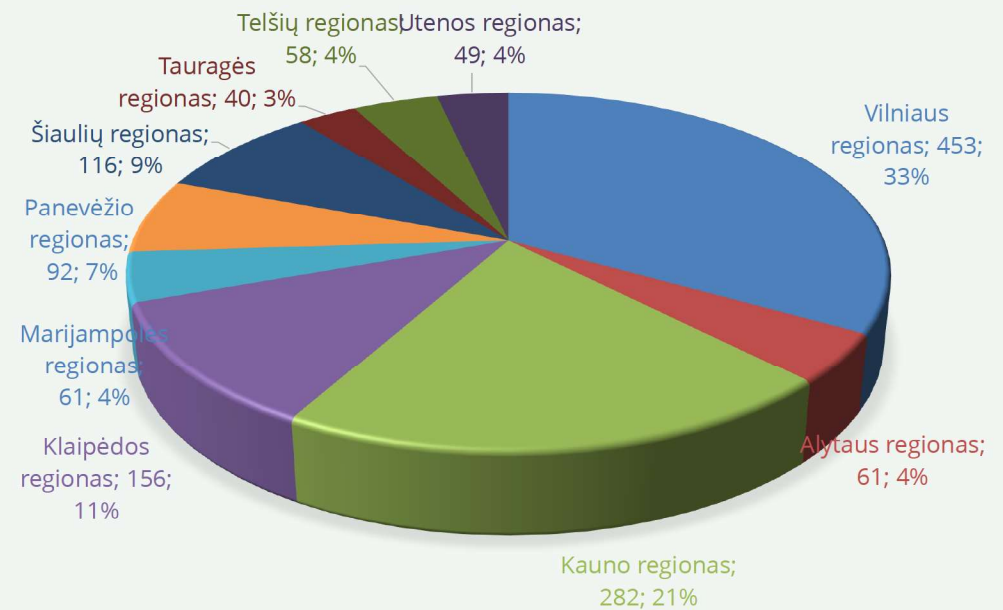
Šaltinis: 2019 OECD Report World Observatory on Subnational Government Finance and Investment

DARBO JĖGOS MAŽĖJIMAS – GRĖSMĖ EKONOMINIAM AUGIMUI

Darbo jėgos pokytis 2011-2021 m.

15-64 metų užimti asmenys (tūkst.) ir jų dalis (%) nuo viso užimtumo šalyje 2021 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

SAVIVALDYBIŲ PRIEMONĖS SPECIALISTŲ PRITRAUKIMUI:

1. Finansinės paskatos:

Apmokamos studijos arba rezidentūra
Vienkartinės išmokos
Išmokos kasmet
Priedai prie atlyginimo

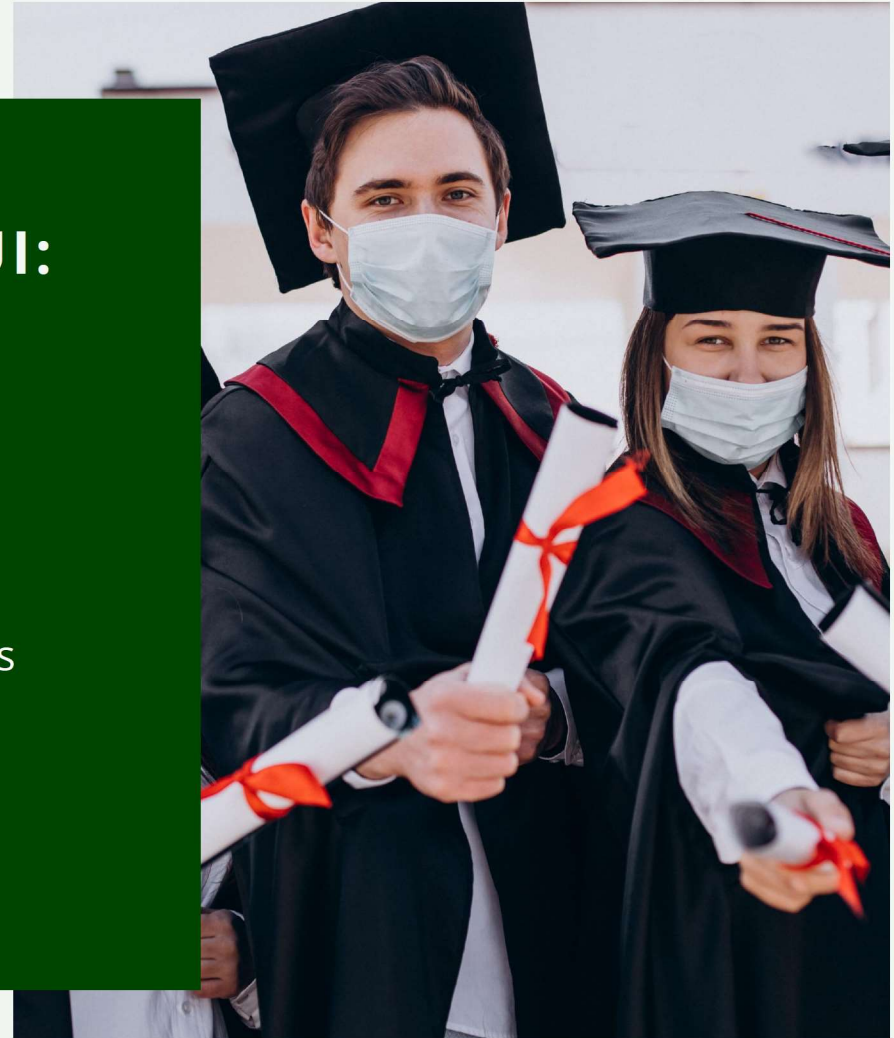
2. Būstas:

Kompensuojamos būsto nuomos išlaidos
Suteikiamas savivaldybės būstas

3. Transportas:

Kompensuojamos transporto išlaidos

**Būtina parengti nacionalinę specialistų
pritraukimo dirbti regionuose programą.**

SVEIKATOS IR ŠVIETIMO REFORMOS: DAUGIAU SAVARANKIŠKŲ SPRENDIMŲ VIETOJE

• PIRMINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

Palaikome pastangas stiprinti ir tobulinti šią grandį, ypatingą dėmesį skiriant šeimos gydytojų komandai.

• ANTRINĖ SVEIKATOS PRIEŽIŪRA

Savivaldybėse, turinčiose daugiau nei 35 tūkstančius gyventojų, būtina užtikrinti galimybę palikti ligonines veikti.

• PILOTINIAI PROJEKTAI

Savivaldybių sprendimai atsisakyti kai kurių paslaugų – tik tada, kai paaiškės, kiek efektyvūs yra pilotiniai projektai dėl gyventojų pavėžėjimo iki gydymo įstaigų.

• MOKYKLŲ TINKLO PERTVARKA

Turi vykti įvertinant besikeičiančią situaciją dėl švietimo paslaugų poreikio didėjimo, suteikiant ugdymą vaikams iš Ukrainos.

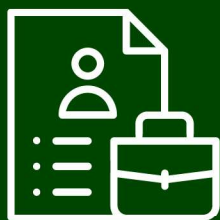
• TŪKSTANTMEČIO MOKYKLŲ PROGRAMA

Skirta tik daliai mokyklų. Turime siekti, kad sukurta šios programos pridėtine verte galėtų pasinaudoti ir joje nedalyvaujančių mokyklų moksleiviai.

• MOKYKLOS SAVARANKIŠKUMO STIPRINIMAS

Planuojant investicijas į švietimo infrastruktūrą, turinio atnaujinimą bei kompetencijų ugdymą – būtina atsižvelgti į individualius vietos poreikius.

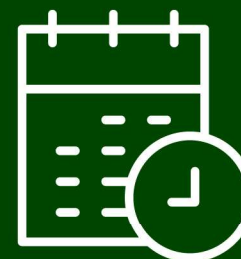
ES FONDŲ INVESTICIJOS: NAUJOS GALIMYBĖS REGIONAMS

2022-2030 m.
Regionų plėtros
programa
1,6 mlrd. eurų

Ekonomikos
gaivinimo ir
atsparumo
didinimo
priemonė (RRF)

Parama verslui
regionuose

DAUGIAU LANKSTUMO SKOLINTIS SAVIVALDYBIŲ VIEŠOSIOMS INVESTICIJOMS

FINANSŲ MINISTERIJOS SIŪLYMAS (RENGIAMAS)

leisti skolintis lėšų, reikalingų prisidėti ir įgyvendinti **ES fondų** ir tarptautinės paramos lėšomis finansuojamus projektus

LR PREZIDENTO SIŪLYMAS (SVARSTOMAS SEIME)

leisti skolintis investicijomis į projektus, finansuojamus ES fondų, RRF, kitos tarptautinės finansinės paramos arba valstybės biudžeto lėšomis, kurie skirti pritaikyti prie **klimato kaitos**, ją švelninti, taip pat **skaitmeninti viešąjį sektorių ar ekonomiką**

VALSTYBINĖS ŽEMĖS DISPONAVIMO TEISĖS PERDAVIMAS SAVIVALDAI

NAUDA INSTITUCIJOMS, VERSLUI, GYVENTOJAMS:

- **Galimybė vietos savivaldai efektyviai planuoti ir naudoti savo teritoriją**
- **Spartesnis, mažiau biurokratinis teritorijų planavimo ir statybų procesas**
- **Greitesni sprendimai bendruomenėms ir verslui**
- **Efektyvesnis investicijų pritraukimas**
- **Kokybiškesnės viešosios paslaugos**

Memorandumas
„Dėl glaudesnės centrinės ir vietos valdžios partnerystės siekiant stiprinti Lietuvos savivaldos savarankiškumą ir atsakomybę“
2020-09-03

Lietuvos Respublikos Prezidento kvietimu Lietuvos Respublikos Seime atstovaujamos politinės partijos ir Lietuvos savivaldybės, toliau kartu vadinamos susitariančiosiomis šalimis,

Vertindamos Konstitucijoje įtvirtintų teig savivaldybėms veikti laisvai ir savarankiškai;

Suvokdamos, kad stipri, savarankiška ir atsakinga vietos savivalda yra neatsiejamas brandžios demokratinės valstybės elementas;

Suvokdamos, kad regioninė atskirtis Lietuvoje išlieka vienu didžiausių šalies sisteminių iššūkių ir šiuo metu yra viena didžiausių per pastaruosius dešimt metų;

Atsižvelgdamos į tarptautinių institucijų ir organizacijų rekomendacijas Lietuvoje;

Vadovaudamosi Lietuvos regioninės politikos šaltiniuose ir Europos Sąjungos regioninės politikos tikslais;

Suvokdamos, kad šiuolaikinė regioninės politikos institucinė struktūra neužtikrina pakankamai veiksmingo bendradarbiavimo tarp centrinės valdžios ir vietos savivaldos;

Vadovaudamosi Europos vietos savivaldos chartijoje įtvirtintu subsidiarumo principu;

Skelbia šį susitarimą:

1 straipsnis

Bendromis pastangomis stiprinti Lietuvos savivaldybių savarankiškumą ir atsakomybę, didinant savivaldybių įtaką, formuojant ir įgyvendinant regionines politikos tikslus Lietuvoje.

2 straipsnis

Vadovaujantis Europos vietos savivaldos chartijoje įtvirtintu subsidiarumo principu, išgryninti valstybės institucijų ir savivaldybių atsakomybes, peržiūrint funkcijų pasiskirstymą tarp centrinės ir vietos valdžią. Supaprastinti savivaldybių vykdomų savarankiškų funkcijų reglamentavimą ir suteikti daugiau galios savivaldybėms ekonomikos, žemėtvarkos ir kitose srityse.

3 straipsnis

Ypatingą dėmesį skirti atviros ir įtraukios bendradarbiavimo kultūros formavimui, patikėjimui ir partnerystei grįstų santykių tarp centrinės valdžios institucijų ir vietos savivaldos stiprinimui.

4 straipsnis

Siekiant didesnio Lietuvos savivaldybių savarankiškumo, ypatingą dėmesį skirti viešųjų paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimui regionuose, skatinti regioninio planavimo kompetencijų ugdymą, sudaryti sąlygas tarpasavivaldybiniam ir regioniniam bendradarbiavimui, teikiant viešąsias paslaugas, vykdančias bendras investicijas projektus ir kitas veiklas.

5 straipsnis

Peržiūrėti savivaldybių finansinių išteklių formavimo sistemą, įgalinant ir motyvuojant savivaldybes siekti geresnių rezultatų. Mažinti priklausomybę nuo centrinės valdžios skiriamų dotacijų ir kurti priemones, nukreiptas į savivaldybių finansinio savarankiškumo didinimą, viešųjų investicijų finansavimo ir skolinimosi sistemos tobulinimą bei vietinių ir užsienio investicijų pritraukimo skatinimą.

6 straipsnis

Įgalinti regionus ir savivaldybes imtis iniciatyvos, sprendžiant konkrečias teritorijas būdingas problemas, ir atliepti specifinius vietos gyventojų poreikius, stiprinant visų Lietuvos gyventojų įtrauktį į demokratinius procesus. Siekiant spręsti demografines problemas regionuose, plėsti socialines programas, skatinant regionų patrauklumą gyventojams.

7 straipsnis

Užtikrinti šimtaprocentinį valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų finansavimą.

8 straipsnis

Užtikrinti savivaldybių nuosavų pajamų šaltinių neliečiamumą ir stabilumą. Siekti, kad Seimo ar Vyriausybės sprendimai, kurie mažintų savivaldybių biudžetų prognozuojamas pajamas dėl gyventojų pajamų mokesčio netekimo, būtų kompensuojami iš valstybės biudžeto ar plečiant pajamų šaltinius.

9 straipsnis

Numatyti galimybę disponuoti nepanaudotomis ir sutaupytais valstybės lėšomis, skirtomis deleguotoms funkcijoms vykdyti, jų negrąžinant į valstybės biudžetą, nikelinėms pakirties lėšas pallekant savivaldybėms kitoms metams.

10 straipsnis

Stiprinti atstovavimą visų Lietuvos savivaldybių interesams Seime, Vyriausybėje, kitose valstybės institucijose. Užtikrinti savivaldybių dalyvavimą su savivalda susijusiuose teisėkūros procesuose.

Balgiamosios nuostatos

Šiuo memorandumu bus vadovaujamasi nuolatiniame valstybės institucijų veikloje ir priimančioms teisės aktus, neatsižvelgiant į rinkimų ciklus, kampanijas, rezultatus ir politines valdžios pasikeitimus.

Šis memorandumas pasirašytas šalys Lietuvos savivaldybių asociacijos kvietimu kartą per metus apvaisytis ir įvertinti jo vykdymo eigą.

Susitariančiųjų šalių vardai:

Mindaugas Siskūnas
Agnė ARNAUŠAITĖ
Nikolaja Emelijet-Nielsen
Simonas Jonas Dągys
Kaučėdas Kęstutis
Gediminas Ropšius
Valdemaras Tomaševski
Gabrielė Čiurpė
Zemgaitis Adomaitis
Lauras Čiurpė
Lektoras Uspakaitis
Petras Žuchas

MEMORANDUMO* ĮSIPAREIGOJIMAI:

1. Siekiant didesnio Lietuvos savivaldybių savarankiškumo, **ypatingą dėmesį skirti viešųjų paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimui regionuose.**
2. Siekiant spręsti demografines problemas regionuose, **plėsti socialines programas, skatinant regionų patrauklumą gyventojams.**
3. Didinti savivaldybių finansinį savarankiškumą, tobulinti viešųjų investicijų finansavimo ir skolinimosi sistemą bei **skatinti vietinių ir užsienio investicijų pritraukimą.**

* 2020 m. rugsėjo 3 d. politinių partijų lyderių pasirašytas susitarimas

GLAUDUS DIALOGAS IR PASITIKĖJIMAS TARP:

- **centrinės valdžios**
- **vietos valdžios**
- **verslo**
- **universitetų, kolegijų**
- **bendruomenių**

Ačiū už dėmesį

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA